

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 3. Vtrum voluntarium possit esse absque omni actu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Libertas in actibus imperatis, quid,

Dico Quarto, Actus aliarum potentiarum vocantur liberi denominatione plane extrinseca ab actu libero voluntatis, vnde aliquo modo dependent. Itaq; libertas in his actibus nihil est nisi denominatione extrinseca ab actu libero voluntatis.

Confirmatur; Quia omnes actus aliarum potentiarum respectu principiorum, à quibus immediate procedunt, sunt necessarij: ergo non possunt dici liberi, nisi respectu voluntatis, à qua mediate dependent. Atqui non pendet à voluntate nisi mediante aliquo actu formali, vel interpretatiuo: ergo ratione huius actus dicuntur liberi.

Ex his patet, actum elicitem voluntatis & imperatum eadem omnino libertate liberum esse. Actus enim elicitus est liber seipso; quia ipse per se & immediate pendet à causa libera: vnde etiam dicitur liber intrinsece; quia per suam entitatem sic dependentem est liber. Actus autem imperatus est liber formaliter per actum elicitem voluntatis: quod fit, vt non addat nouum meritum actui interno; vt suo loco dicemus.

ARTICVLVS III.

Vtrum voluntarium possit esse absque omni actu?

Conclusio est, Id quod directe est voluntarium, non potest esse sine omni actu voluntatis: sed voluntarium indirecte, sine omni actu esse potest.

Aduerte, Non esse difficultatem de voluntario directo. Esse enim directe voluntarium, est esse directe volitum, vel esse actum, quo aliquid directe volitum est. Nihil autem potest esse directe volitum, nisi per aliquem actum positium voluntatis.

Indirecte voluntarium quid, fit id dupli- iter.

Sed difficultas est de voluntario indirecte, quod etiam dicitur voluntarium interpretatiue. Voluntarium indirecte dicitur, quod non est in seipso volitum, sed in alio, ex quo aliquo modo, tamquam ex causa, sequitur: quod dupliciter fieri potest. Primo, Si ex actione directe voluntaria sequatur aliquis euentus præter expressam intentionem; ratione tamen aliquo modo aduertente: vt si non satis circumspecte emittens sagittam, aliquem interficias; occisio erit indirecte voluntaria; quia sequitur ex actione directe voluntaria, cum aliqua rationis aduertentia: (advertebas enim actionem tuam esse periculosa.) Sic qui peccat, indirecte seu interpretatiue vult Dei inimicitiam, vitæ æternæ priuationem, & similia. Secundo, Si ex omissione voluntaria alicuius actionis sequatur aliquis euentus, ratione aliquo modo aduertente; vt si omittas succurrere proximo in necessitate, & ille moriatur; mors eius censetur tibi voluntaria.

Aduerte tamen, non omne illud quod sequitur ex actione positua, vel omissione alicuius actionis, censeri voluntarium: sed illud tantum quod tenebaris impedire; vt statim ostendemus.

Prior modus voluntarij indirecti, non poterit esse sine omni actu voluntatis; quia sequitur ex eo quod directe voluntarium est, in quo, tamquam in sua causa, est volitum. De secundo, est difficultas. Et quamuis D. Thomas potissimum loquatur de euentu, qui sequitur ex omissione; tamen explicandum est generatim de ipsa omissione, & de euentu ex omissione, quando fiat voluntarij.

DVBIVM I.

Quando omisio sit voluntaria.

Respondeo, Omisio est voluntaria; Primo, Quando est directe volita; vt si nolis audire Sacrum. Secundo, Quando aliquid voluntarie facimus, quod nobis est causa omissionis; vt si velis ambulare, & idcirco Sacrum omittas. Tertio, Potest omisio actus exterioris vel interioris esse voluntaria, sine omni actu interno vel externo, qui sit causa illius omissionis. Colligitur hoc ex D. Thom. in corpore, & ad 3.

omisio tripliciter voluntaria.

Probatur, Quia potes omittere Sacrum absque hoc quod nolis audire Sacrum; aut velis aliquid vnde necessario sequatur omisio Sacri, tamquam effectus; seu, quod sit tibi causa, cur Sacrum omittas: pari modo potes omittere internos actus; vt actum amoris Dei, odij peccati, absque alio actu interno, qui tibi sit causa omittendi. Datur ergo omisio exterior, & interior voluntaria sine omni actu.

Datur omisio pura libera.

Ratio à priori est; quia, sicuti voluntas liberè potest velle, scilicet audire Sacrum, & nolle: ita etiam potest suum actum suspendere, vt neq; velit, neque nolit. Et hæc suspensio, (quæ nihil aliud est, quam omisio actus interni) est omnino libera; ac proinde voluntaria, & consequenter etiam omisio exterior eam consequens, erit voluntaria. Vide infra q. 7. a. 6.

Aduerte tamè, tria requiri vt omisio hoc tertio modo sit voluntaria. Primo, vt id quod omittis, possis facere. Si enim quod omittis, non est in tua potestate præstare, omisio non erit tibi voluntaria, etiam si esset expressè volita: vt si ob morbum non possis audire Sacrum, vel recitare officium, omisio ista, etiam si forte à te sit volita, non tamen tibi censetur voluntaria; quia non pendet à tua voluntate, sicut effectus à causa: sed pendet à morbo: vnde etiam si esset lata excommunicatio in omittentem, non incurreres illam, quamuis ex malitia illam omissionem velles. Sic, qui omittit soluere cum non possit; omisio illa non est ei voluntaria, neque contra iustitiam, etiam si ipse ex malitia nollet soluere.

vt hæc omisio sit voluntaria, tria requiruntur.

Secundo, Vt aduertat se posse facere, idque vel distinctè, vel saltem in confuso: si enim nullo modo aduertat, omisio non erit voluntaria. Ratio est, quia quidquid actu est voluntarium, debet esse aliquo modo cognitum; alioquin quidquid homo quouis momento non agit, censetur voluntarie omittere: vnde singulis propè momentis haberet innumeras omissiones voluntarias; quod absurdum.

Tertio, Requiritur vt non agat. Hoc enim per se primo est necessarium ad substantiam omissionis.

Quidam addunt quartum, scilicet, vt opus quod omittitur, sit præceptum. Verum, etsi præceptum operis sit necessarium, vt omisio sit culpabilis; non tamen vt sit voluntaria. Probatur; quia omisio rei nõ præceptæ; potest esse directe voluntaria; vt non ducere uxorem, non ingredi Religionem. Ergo etiam indirecte, nempe tunc quando voluntas ita se gerit, ac si directe vellet omittere; vt cum quis absque hoc quod velit aut nolit, Sacrum non præceptum negligit. Confirmatur; quia sicut voluntas volendo est causa operis: ita non volendo seu suspendendo suum velle, est per se causa omissionis actus externi. Causa enim effectus per se priuatiui, debet esse priuatiua: ergo vt omisio sit voluntaria absque vilo actu, non requiritur vt sit contra præceptum.

24 Non requiritur vt opus quod omittitur sit præceptum.

D iij

Dices

Dices, Fieri nequit, vt quis sciens omitat aliquid, nisi voluntariè aliquid faciat, cui omisio illa necessariò sit coniuncta: qui enim omitit Sacrum, simul vult aliquid, cum quo simul stare nequit Sacri auditio; vt ambulare, studere, & similia: ergo omisio numquam est sine aliquo actu.

Respondeo, Non negamus quia omisioni semper aliquis actus voluntarius coniunctus sit: sed dicimus, omisionem non habere ab illo actu quòd sit voluntaria; quia actus ille non est causa omisionis, neque ab illo pendet omisio; sed tantum per accidens ei coniungitur; vt patet, cum quis omitens Sacrum, vadit ambulatum; non tamen idèò omitit vt ambulet.

D V B I V M II.

Quando euentus, qui ex omisione sequitur, censetur voluntarius?

25 **R**espondeo, Præter tria supra dicta, scilicet vt possit euentus impedire, vt aduertat se posse, & vt omitat impedire, requiritur vltèrius quartum, nempe præceptum, vt teneatur impedire.

Vt euentus censetur tibi voluntarius ex omisione, requiritur vt tenearis illum impedire.

Colligitur ex D. Thoma hoc loco, cum ait: Id quod sequitur ad defectum actionis, non semper reductur sicut in causam, in agens, eò quòd non agat. Probatnr exemplis: nam ex eo quòd Deus non impediatur hominum malitiam, eueniunt multa peccata; non tamen peccata sunt Deo voluntaria, sed inuoluntaria; vt pote contra expressam ipsius voluntatem, et si non efficacem. Cuius non est alia ratio, nisi quòd non teneatur illa impedire: omisio tamen non impediendi, est illi omninò voluntaria; quia directè vult non impedire. Pari modo, si ex eo, quòd omitam pugnantes separare, sese interficiunt, mors eorum non est mihi voluntaria, quando absque periculo non poteram; quia non tenebar eam impedire cum periculo vitæ meæ; omisio tamen separandi, voluntaria est. Denique est hoc adèò verum, vt non solum euentus secutus ex libera omisione censetur non voluntarius, si non tenearis illum impedire; sed neque etiam is, qui sequitur per accidens ex aliqua positiua actione, quando illam actionem non tenebaris propter illum euentum euitare. v. g. si ex eo, quòd pulchra mulier prodit in publicum, sequatur aliquos eius formâ prouocari; euentus ille non censetur illi mulieri voluntarius, qui præter eius intentionem secutus est; quia non tenebatur abstinere à publico, vel ornatu conueniente, ad illum euentum euitandum.

26 **P**etes, Quare euentus secutus per accidens ex aliquo opere, vel operis omisione, censetur potius esse voluntarius, quando tenemur illum impedire, quàm quando non tenemur; cum tamen omisio censetur voluntaria, etiam si non teneamur eam vitare?

Cur euentus, quem non tenearis impedire, censetur minus voluntarius, quàm omisio, que censetur voluntaria quia non tenearis vitare.

Respondeo; Omisio est voluntaria, quia per se & directè pendet à voluntate, vel directè volente omittente, vel suspendente actum suum: vnde ad hoc non requiritur vt sit contra præceptum. Euentus autem qui præter intentionem sequitur ex opere, vel operis omisione, non pendet per se à voluntate: quia neque directè volutus est, neque sequitur directè ex volitione, vel omisione voluntatis: vnde voluntas non potest esse causa physica huius effectus, præsertim quando sequitur ex

omisio; omittendo enim non potest effectum posituum realiter causare. Censetur tamen hic euentus voluntarius, quando tenemur impedire, & non impedimus: quia secundum æstimationem moralem censetur tunc illum voluisse. Ratio est, quia quando est obligatio impediendi euentum, quamdiu ea viget & vrget, nulla potest esse iusta ratio non impediendi. Vnde si non impediatur, præsumitur euentum voluisse; sicque imputatur, ac si voluisset directè: quamuis non æquali gradu.

Confirmatur à simili; Si enim voluntas non impediatur euentum quem tenetur impedire, perinde censetur facere, ac si columna fulciendæ domui constituta, seipsam subtraheret; ex qua subtractione sequeretur domus ruina. Vnde sicut illa subtractio esset causa ruinae, ita omisio voluntatis obligatæ ad aliquem effectum impediendum, censetur causa illius effectus. Si verò non teneamur euentum impedire, non possumus præsumi illum voluisse, ex eo quòd non impediatur; quia iustam causam habemus non impediendi. Vt si non succurras laboranti extrema fame, eò quòd tu vel parens tuus in simile periculum incideret; non censetur voluisse eius mortem.

à simili.

ARTICVLVS IV.

Vtrum voluntati possit inferri violentia?

Conclusio est, Voluntati posse vim inferri, quòd attinet ad actus imperatos; non tamen secundum actus elicitos.

17

Notandum est, Et si Coactum & Violentum sæpè pro eodem accipiuntur, quia vtrumque est contra propriam inclinationem; est tamen inter hæc nonnulla distinctio. Itaque vtriusque ratio est explicanda. Violentum dicitur, cuius principium est extra, nihil conferente eo, quòd patitur. Colligitur ex Aristot. 3. Ethic. cap. 1. Sensus est, Violentum dicitur, quod non oritur ab interna inclinatione, sed à causa extrinseca irrogatur, nihil conferente passo; id est, passo renitente in contrarium; vt rectè explicat Almainus Tractat. 1. moralium, cap. 2. & Alij. Nisi enim hæc particula sic explicetur, oportebit fateri omne subiectum vim pati, dum perficitur; & materiam violentè informari formâ, animam gratiâ, aërem lumine (quòd tamen absurdissime diceretur, cum hæc secundum naturalem inclinationem recipiantur) quia hæc inferuntur à causa extrinseca, subiecto nihil conferente, seu coadiuuante. Debet ergo illa particula exponi contrariè; vt idem sit quòd renitente subiecto.

Quid violentum.

Clariùs sic, Violentum est, quòd irrogatur à causa extrinseca, contra internum rei appetitum, siue naturalem, siue elicium. verbi gratia, Motus lapidis sursum, violentus est; quia inferitur à causa extrinseca contra internum lapidis nutum, quò deorsum inclinatur: calefactio aquæ violenta est respectu aquæ; quia ab extrinseco inferitur contra internam eius propensionem: materia primæ (si tamen est aliqua, præter elementa) nihil est violentum; tum quia nihil est contra eius inclinationem; tum quia non habet vllam inclinationem nisi passiuam, id est, ad recipiendum. Violentum autem debet esse contra inclinationem actiuam, & veluti renisum ipsius rei; vel